
Opgave 1 Hoe onafhankelijk is de journalist?

Bij deze opgave hoort tekst 1 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In 2015 publiceerde het Commissariaat voor de Media een onderzoek naar de journalistieke onafhankelijkheid van Nederlandse nieuwsmedia. Tekst 1 geeft een samenvatting van de belangrijkste conclusies.

Gebruik de regels 1 tot en met 22 van tekst 1.

Media zoals de nieuwsmedia vervullen verschillende functies voor het individu.

- 2p 1 Leg uit in welk citaat uit het tekstfragment de expressiefunctie van de media te herkennen is. Noem ook de regelnummers.

Gebruik de regels 23 tot en met 43 van tekst 1.

In de voorbeelden uit dit tekstfragment zijn criteria van nieuwsselectie te herkennen die tegenwoordig een groter gewicht gekregen hebben. Eén voorbeeld daarvan is dat nieuws interessant of leuk moet zijn voor de doelgroep (zie de regels 30-35).

- 2p 2 Noem twee **andere** criteria van nieuwsselectie die belangrijker zijn geworden volgens de regels 23 tot en met 43 van tekst 1.

Gebruik de regels 23 tot en met 43 van tekst 1.

Uitgangspunten van de Mediawet en het mediabeleid zijn onder andere de noodzaak van pluriformiteit van informatievoorziening en de noodzaak van onafhankelijkheid van informatievoorziening.

- 2p 3 Leg uit welk **ander** uitgangspunt van de Mediawet of het mediabeleid onder druk kan komen te staan door de verschuiving van aanbod naar vraag zoals beschreven in de regels 23 tot en met 43 van tekst 1.

Lees de regels 44 tot en met 60 van tekst 1.

Het Commissariaat voor de Media hecht veel waarde aan de onafhankelijkheid van de nieuwsredacties in Nederland (zie regels 44-48).

- 2p 4 Geef twee redenen waarom de onafhankelijkheid van nieuwsredacties belangrijk is voor een democratische samenleving.

In het onderzoek werd aan de hoofdredacteurs van de nieuwsorganisaties gevraagd om de risico's op schending van de journalistieke onafhankelijkheid te omschrijven. Hoofdredacteurs van nieuwsprogramma's van **de publieke omroepen** noemden 'afhankelijkheid van het overheidsbeleid' als één van de risico's op schending van de redactionele onafhankelijkheid. (Dit feit staat **niet** in tekst 1.)

- 2p 5 Geef twee voorbeelden waaruit blijkt dat de hoofdredacteurs van nieuwsprogramma's van de landelijke publieke omroepen (zoals Vara, NCRV-KRO, AVRO-Tros) voor hun werk afhankelijk zijn van het overheidsbeleid.

Lees de regels 61 tot en met 70 van tekst 1.

Het dagelijks nieuws is het resultaat van een selectieproces, waarin verschillende filters een rol spelen. Filters zijn onder andere:

- 1 beslissingen van de redactie om wel of niet een verslaggever aandacht te laten besteden aan een onderwerp;
- 2 de beschikbaarheid van bronnen;
- 3 het selectief gebruik van bronnen door de verslaggever;
- 4 de selectieve perceptie van de verslaggever;
- 5 de selectie van nieuwsfeiten door de (eind)redactie.

- 2p 6 – Op welk filter heeft het vaker inhuren van freelancers volgens de regels 61-70 van tekst 1 invloed?
– Geef aan waaruit die invloed blijkt.

Iedere krant beschikt over een document dat dient om de redactionele onafhankelijkheid te beschermen onder andere tegen de commerciële invloeden zoals die van adverteerders.

- 2p 7 – Noem de naam van dit document.
– Geef aan hoe de inhoud van dit document bijdraagt aan het waarborgen van de redactionele onafhankelijkheid.

Opgave 1 Hoe onafhankelijk is de journalist?

tekst 1

Hoe onafhankelijk is de journalist?

De journalistiek of redactionele onafhankelijkheid staat onder druk. Dat vindt twee derde van de hoofdredacteurs van Nederlandse
5 nieuwsredacties. En die druk zal de komende jaren alleen maar toenemen. Van adverteerders, van de overheid, maar vooral van lezers, kijkers en luisteraars. Dat blijkt uit
10 een onderzoek dat het Commissariaat voor de Media vandaag publiceert. Kranten, tv en radio dreigen hun oren meer en meer te laten hangen naar
15 de consument. Duidelijker dan vroeger kan die laten weten wat hij goed en slecht vindt in de media, bijvoorbeeld via Facebook en Twitter. En duidelijker dan vroeger hebben
20 (online) media een overzicht van wat 'scoort' en wat door niemand wordt gepreimd. Wordt het 'u vraagt, wij draaien', nu oplages dalen (...) en bij publiek gefinancierde media de subsidies worden verkleind? "Met deze
25 verschuiving van aanbod naar vraag ontstaat een maatschappelijk risico", stelt het Commissariaat.
30 "Nieuwsmedia zullen steeds minder een overzicht brengen van nieuws dat volgens journalisten belangrijk is, maar vooral aanbieden wat de lezer, kijker of luisteraar leuk en interessant
35 vindt."
Liever het auto-ongeluk van Gerard

Joling dan de oorlog in Syrië. Liever 'Britse tank rijdt over auto in Duitsland' dan een artikel over de
40 grote problemen (ook financieel) met automatisering bij de overheid. Het is simpel: een snack verkoopt beter dan een gezonde bruine boterham.

Voor het onderzoek ondervroeg het
45 Commissariaat, dat al enkele jaren grote nadruk legt op de onafhankelijkheid van de nieuwsredacties in Nederland, 31 hoofdredacteurs van nieuws-organisaties. Het ging om landelijke en regionale kranten, nieuwsrubrieken op de landelijke
50 publieke en commerciële omroepen, websites en regionale zenders. De belangrijkste conclusie: "Twee derde van de hoofdredacteurs vindt dat er momenteel meer risico's op schending van de redactionele onafhankelijkheid zijn dan vijf jaar
55 geleden."
De hoofdredacteurs verklaren deze toename onder meer door het teruglopen van hun financiële middelen. (...) Dat heeft redacties
60 kleiner gemaakt en zorgt voor het vaker inhuren van freelancers. (...) Veel freelancers werken ook voor commerciële opdrachtgevers en zouden minder kritisch kunnen
65 schrijven over (potentiële) klanten.
70

naar: NRC Handelsblad, 3 juni 2015

Opgave 2 Einde van de papieren krant?

Bij deze opgave horen figuur 1 en tekst 2 uit het bronnenboekje.

Inleiding

De papieren krant heeft het moeilijk: tussen 2010 en 2015 is het bereik van de Nederlandse dagbladen onder alle leeftijdsgroepen gedaald (zie figuur 1). Toch is de papieren krant nog niet dood volgens Peter de Waard, columnist bij *de Volkskrant* (zie tekst 2).

Gebruik figuur 1.

Het afnemende bereik van de Nederlandse dagbladen is een vraagstuk dat geanalyseerd kan worden vanuit de vier benaderingswijzen van het vak maatschappijwetenschappen.

- 1p 8 Formuleer vanuit de veranderende en vergelijkende benaderingswijze een onderzoeksvraag over dit vraagstuk, waarop het antwoord te vinden is in figuur 1.

Kranten kunnen terecht komen in een zogenaamde neerwaartse oplagespiraal. Dit gebeurt als de oplage van een krant daalt.

- 3p 9 Leg uit in welke **drie** stappen van de neerwaartse oplagespiraal de oplage van een krant nog verder kan verkleinen.

Gebruik tekst 2.

Peter de Waard ziet als gevolg van de explosieve groei van digitale informatie kansen voor de papieren krant.

- 1p 10 Formuleer een onderzoeksvraag over de inhoud van tekst 2 vanuit de sociaal-culturele benaderingswijze, waarop het antwoord te vinden is in tekst 2.

Gebruik tekst 2.

De moderne Nederlandse samenleving kan beschouwd worden als een informatiemaatschappij.

- 2p 11 Welk kenmerk van een informatiemaatschappij herken je in tekst 2? Geef bij je antwoord een citaat met regelnummers uit de tekst.

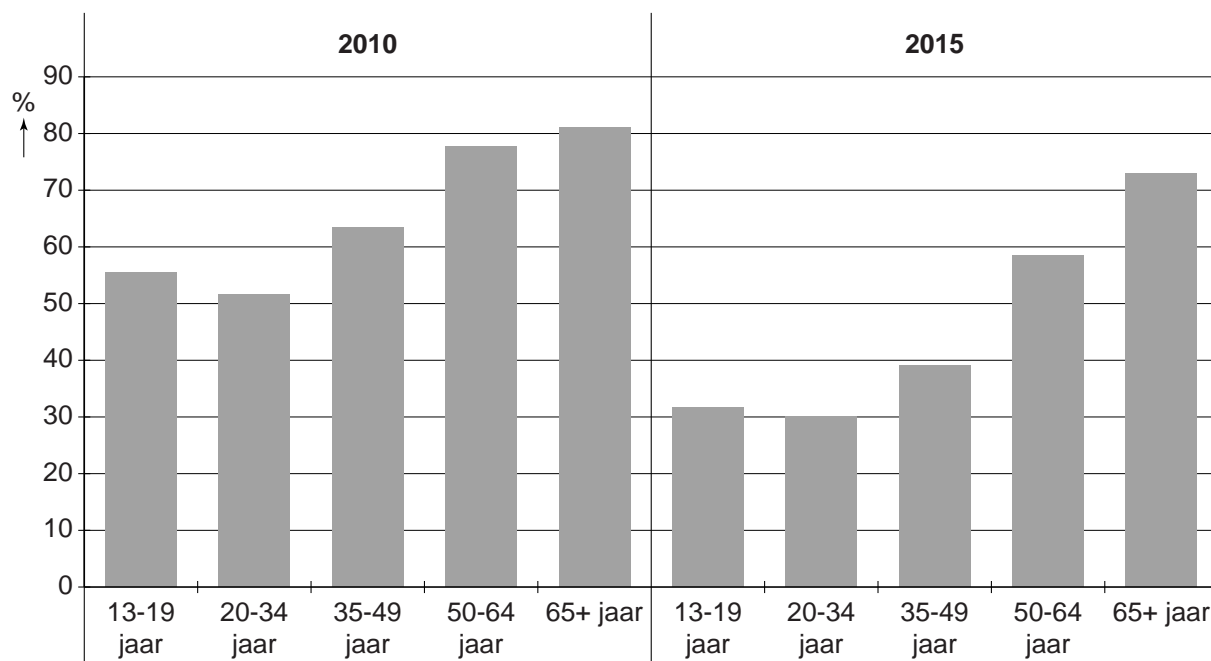
In de moderne samenleving wordt “het nieuws overwoekerd door verzinsels, spoof (nepnieuws), amusement, provocaties en scheldpartijen.” (zie regels 9-12 van tekst 2). Papieren kranten kunnen orde scheppen in deze chaos (zie regels 22-38 van tekst 2) omdat hun journalisten en redacties een aantal journalistieke normen hanteren.

- 2p 12 Leg uit hoe kranten met behulp van journalistieke normen orde kunnen scheppen in deze chaos. Ga in je uitleg uit van twee journalistieke normen.

Opgave 2 Einde van de papieren krant?

figuur 1

Bereik per leeftijd Nederlandse papieren dagbladen in 2010 en in 2015

Toelichting

In alle leeftijdsgroepen daalt het bereik van papieren kranten. In 2010 las 81% van de 65-plussers een krant, in 2015 was dit 73%. De daling is aanzienlijk sterker bij de andere leeftijdsgroepen. Bij de 20 tot en met 34-jarigen ging het bereik van 52 naar 30% in vijf jaar.

bron: www.svdj.nl/de-stand-van-de-nieuwsmedia, uitgave van Stimuleringsfonds voor de Journalistiek (SVDJ), 22 juni 2016

tekst 2**De papieren krant is nog niet dood**

Journalistiek behelst niet alleen relevant nieuws en opinies in een krant te brengen. Het behelst vooral onzin uit de krant te houden.

5 Het scheiden van zin en onzin wordt met de dag belangrijker. En dat biedt kansen voor de papieren krant. Als gevolg van de explosieve groei van digitale informatie wordt het nieuws
10 overwoekerd door verzinsels, spoof (nepnieuws), amusement, provocaties en scheldpartijen. En dat wordt met de dag erger. Niet alleen omdat het world wide web dagelijks
15 uitdijt maar ook omdat op internet steeds scherper aan de wind moet worden gezeild om aandacht van de surfende bezoekers te trekken. Dat betekent nog meer onzin verkopen,

20 nog ongenueanceerder provoceren en nog nodelozer kwetsen.

Hoe groter de chaos op internet, hoe meer kansen voor de papieren kranten. Ze kunnen een gids zijn in
25 een jungle waar niemand meer een weg kan vinden. Papieren kranten kunnen even diep ademhalen voordat achter een hype wordt aangerend. De waarde van de stortvloed aan
30 informatie die met de snelheid van het licht over de wereld wordt geslingerd, kan worden gewikt en gewogen, terwijl er op de sociale media al conclusies uit worden
35 getrokken, analyses van worden gemaakt, schuldigen worden aangewezen en grappen over worden gemaakt.

naar: column van Peter de Waard uit de Volkskrant, 26 november 2015

Opgave 3 Lobbyen

Bij deze opgave horen de teksten 3 tot en met 5 en figuur 2 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Tijdens het proces van politieke besluitvorming wordt volop gelobbyd. In het voorjaar van 2015 publiceerde PvdA-Tweede Kamerlid Lea Bouwmeester samen met partijgenote Astrid Oosenbrug een nota met voorstellen om lobbyen in Den Haag beter zichtbaar te maken (zie tekst 3). Bij de Haagse lobby zijn vaak oud-politici betrokken, zo blijkt uit onderzoek van *de Volkskrant* (zie tekst 4 en figuur 2).

Lobbyen vindt niet alleen plaats in de nationale politiek. Ook op het niveau van de Europese Unie zijn veel lobbyisten actief (zie tekst 5).

Lees de regels 1 tot en met 26 van tekst 3.

De plannen van Kamerlid Bouwmeester hebben betrekking op het werk van lobbyisten.

- 2p 13 Geef een omschrijving van het begrip lobbyen. Betrek in je antwoord twee elementen van het begrip lobbyen.

Gebruik de regels 1 tot en met 26 van tekst 3.

Politieke partijen vervullen verschillende functies in het proces van de politieke besluitvorming.

- 2p 14 Leg uit welke functie van politieke partijen te herkennen is in de regels 1 tot en met 26 van tekst 3.
Kies uit de volgende functies: de selectiefunctie, de articulatiefunctie, de participatiefunctie en de aggregatiefunctie.

Gebruik de regels 1 tot en met 26 van tekst 3.

- 2p 15 – Geef een citaat met regelnummers waaruit blijkt dat de Tweede Kamer het recht van initiatief heeft.
– Geef aan hoe het recht van initiatief uit dit citaat blijkt.

Gebruik de regels 27 tot en met 37 van tekst 3.

Een democratische rechtsstaat heeft onder andere de volgende kenmerken:

- 1 De bevoegdheden van bestuursorganen zijn gebaseerd op de Grondwet.
  - 2 Er is openbaarheid van bestuur.
  - 3 Er zijn politieke grondrechten.
  - 4 Er is sprake van scheiding van de machten.
- 2p 16 – Op welk kenmerk van een democratische rechtsstaat kunnen de voorstellen van Bouwmeester gebaseerd worden?
– Leg je antwoord uit.

Gebruik tekst 3.

De discussie over de invloed van lobbyisten in Den Haag hangt samen met enkele knelpunten ten aanzien van het democratische gehalte van het Nederlandse politieke systeem. Deze knelpunten zijn:

- 1 afnemende invloed van het parlement ten opzichte van de regering;
- 2 ongelijke toegangsmogelijkheden tot de politieke arena.

- 2p 17 – Geef een citaat met regelnummers uit tekst 3 dat een voorbeeld is van knelpunt 1.
- Geef een citaat met regelnummers uit tekst 3 dat een voorbeeld is van knelpunt 2.

Het proces van politieke besluitvorming kan beschreven worden met behulp van de verschillende fasen van het systeemmodel: de invoerfase, de omzettingfase en de uitvoerfase.

- 2p 18 Leg uit in welke **twee** fasen van het systeemmodel veel lobbyactiviteiten zich voornamelijk afspelen.

Lees tekst 4 en bekijk figuur 2.

Dat het bedrijfsleven en organisaties uit de (semi)publieke sector voor hun lobby-activiteiten graag gebruikmaken van ex-politici, heeft alles te maken met de machtsbronnen waarover ex-politici beschikken.

- 4p 19 Leg met behulp van **twee** machtsbronnen uit waarom ex-politici een waardevolle rol kunnen spelen in de lobby van het bedrijfsleven en organisaties uit de (semi)publieke sector.

Gebruik figuur 2.

In figuur 2 is het aantal ex-politici in topfuncties zichtbaar van verschillende Nederlandse organisaties en bedrijven. Ook is te zien van welke politieke partij de ex-politici of ex-politicus afkomstig is.

- 3p 20 **a** In de topfuncties van welk bedrijf of van welke organisatie is het aantal ex-politici van een 'rechtse' partij of partijen groter dan van een 'linkse' partij of partijen?

Noem van het gekozen bedrijf of de gekozen organisatie het aantal topfuncties per 'rechtse' **en** 'linkse' politieke partij of partijen.

b Geef een reden waarom meer 'rechtse' dan 'linkse' ex-politici in de topfuncties van dat bedrijf of organisatie terecht zijn gekomen. Betrek in je antwoord een uitgangspunt van 'rechtse' politieke partijen **en** een uitgangspunt van 'linkse' politieke partijen.

In tekst 4 staat dat PVV'ers en SP'ers nauwelijks meedoen in het netwerk van ex-politici (zie de regels 24-27). Politieke partijen kun je indelen volgens politieke stromingen of ideologieën. De PVV wordt gerekend tot een bepaalde ideologie.

- 3p 21 – Noem de naam van de ideologie waartoe de PVV wordt gerekend.
- Noem twee kenmerken van deze ideologie.

Gebruik de regels 1 tot en met 25 van tekst 5.

In het eerste gedeelte van tekst 5 wordt beschreven hoe het Europese besluitvormingsproces verloopt. Op de puntjes bij de letters a, b en c horen drie Europese politieke organen te staan die in dit proces een rol spelen.

- 3p 22 Geef aan welke organen dit zijn (één orgaan per letter).

Lees de regels 26 tot en met 37 van tekst 5.

Bedrijven investeren veel geld in Europese lobbyactiviteiten. Dit komt onder andere omdat 'Brussel' bevoegdheden heeft die betrekking hebben op economische samenwerking, zoals de ordening van de markten voor landbouwgebieden.

- 2p 23 – Geef een **ander** voorbeeld van economische samenwerking waarop de bevoegdheden van Brussel betrekking hebben.
– Welk algemeen doel van de Europese samenwerking wordt daarmee bereikt?

Opgave 3 Lobbyen

tekst 3

De Tweede Kamer wil meer inzicht in onzichtbare lobbypraktijk

“Dat bedrijven, burgers en organisaties voortdurend lobbyen, hoort bij democratie”, zegt Lea Bouwmeester, Kamerlid van de PvdA. “Maar de politiek moet opener zijn over wie dit zijn en hoe de politiek belangen afweegt.” Samen met partijgenote Astrid Oosenbrug presenteert ze een initiatief-nota met voorstellen om lobby-invloed in de politiek zichtbaarder te maken. Een door hen samengestelde werkgroep van Kamerleden moet de voorstellen in regelingen omzetten. In het voorjaar publiceerden de Kamerleden Bouwmeester en Oosenbrug al een reeks transparantie-voorstellen op de

20 PvdA-website. Onderdeel daarvan was het openbaar maken van de agenda's van bewindspersonen en een 'lobby-paragraaf' bij wetgeving, waarin het ministerie laat zien welke 25 belangen zijn aangekaart en hoe die zijn afgewogen.

Het voorstel is een eerste stap om lobbyen te reguleren. Hard nodig, stelt Bouwmeester. “Het gaat om wie 30 de kaders van wetgeving mede bepaalt. Wij als Kamerleden hebben geen idee wie er in de vroegste fase meedenken. Als Kamerlid kun je niet zien wie de kaders van wetgeving 35 bepalen en als burger kun je alleen in de marge iets veranderen”, zegt Bouwmeester.

naar: de Volkskrant, 22 december 2015

tekst 4

Vooral het bedrijfsleven maakt gebruik van lobbykracht in Den Haag van ex-politici

Vooral het bedrijfsleven maakt gebruik van de lobbykracht van ex-politici. Met name VVD'ers en CDA'ers maken na hun leven op het Binnenhof de stap naar bedrijven. Van alle ex-politici in de top van het bedrijfsleven komt twee derde vanuit deze partijen.

Wie toegang wil hebben tot de beslissers in Den Haag, moet weten waar de sleutel ligt. En wie weet dat nou beter dan een ex-politicus? Daarom zijn zoveel ex-Kamerleden en ex-ministers werkzaam in besturen van het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

PvdA en CDA zijn sterk vertegen-

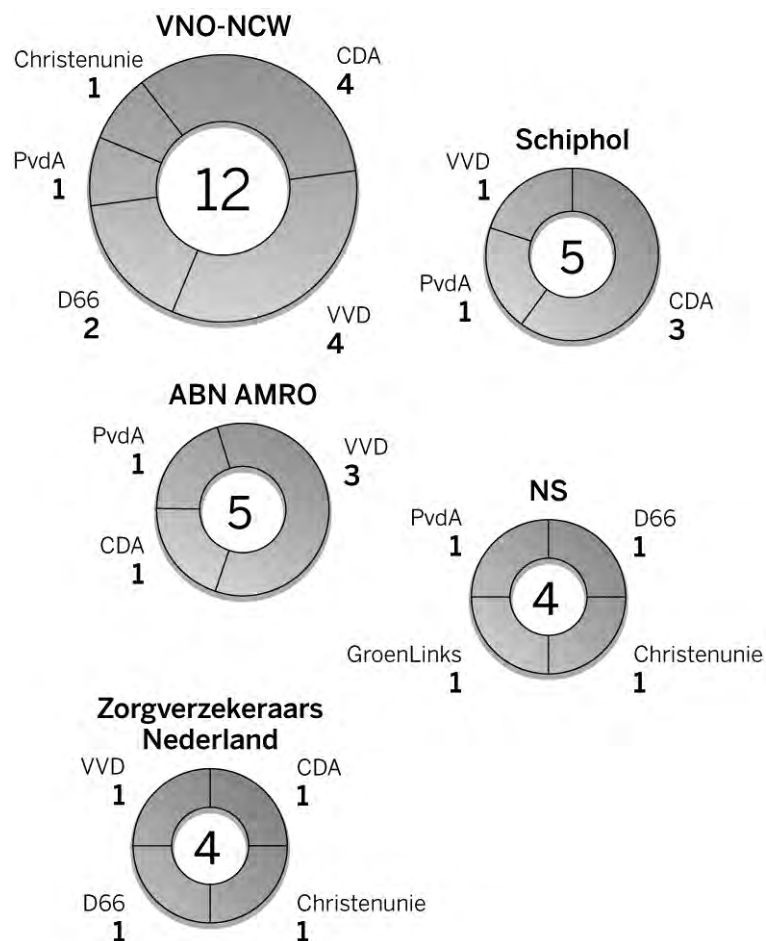
woordigd in het onderwijs. In de zorg zijn de traditionele regeringspartijen PvdA, VVD en CDA sterk aanwezig. Ex-politici van D66 en GroenLinks vinden regelmatig hun weg naar de top van niet-gouvernementele organisaties (ngo's). PVV'ers en SP'ers doen nauwelijks mee in dit netwerk van voormalig bewindspersonen en Kamerleden.

Dat blijkt uit onderzoek van *de Volkskrant* naar het carrièreverloop van ex-politici. Daarbij is in kaart gebracht welke ex-Kamerleden, ex-ministers en ex-staatssecretarissen tussen 2010 en 2015 topfuncties bekleedden in het bedrijfsleven, de semipublieke en de publieke sector.

naar: de Volkskrant, 6 februari 2016

figuur 2

Het aantal ex-politici per politieke partij in topfuncties bij werkgeversorganisatie VNO-NCW en bij vier bedrijven: Schiphol, bank ABN AMRO, NS (Nederlandse Spoorwegen) en Zorgverzekeraars Nederland tussen 2010 en 2015

bron: de Volkskrant, 6 februari 2016

tekst 5

Het tot stand komen van EU-beleid

Europese besluitvorming

Voordat ...(a)... met een initiatief
voorstel komt, raadpleegt ...(a)...
eerst één of meerdere comités om
5 zich te vergewissen van voldoende
draagvlak bij de diverse Europese
regeringen. Vrijwel altijd schakelt
...(a)... adviesbureaus in om
technische en juridische kwesties
10 goed uit te zoeken.

Nationale parlementen nemen kennis
van de voorstellen en kunnen hun
ministers vragen om bepaalde stand-
punten in ...(b)... te blokkeren of te
15 amenderen.

Voordat in ...(c)... gestemd gaat
worden over de voorstellen van
...(a)..., kan ...(c)... wijzigingen

doorvoeren in de voorstellen. Omdat
20 regelmatig bijeenkomsten
plaatsvinden tussen Nederlandse
parlementsleden en de leden van
...(c)..., kan de Tweede Kamer ook
via deze weg nog enige invloed
25 uitoefenen.

Invloed van lobbyisten

Het lobbycircuit dat zich richt op de
Europese Unie, is bijzonder
omvangrijk. In 2013 is uitgerekend
30 dat Nederlandse bedrijven en
organisaties zeker 80 miljoen euro
uitgeven aan lobbyactiviteiten in
Brussel, maar daar zijn enkele
multinationals nog niet bij
35 meegerekend. In totaal zou er één
miljard euro per jaar worden
uitgegeven aan lobbyen in Brussel.

naar: www.europa-nu.nl, gedownload in oktober 2016

Opgave 4 Aanpak illegale Brabantse hennepsteelt

Bij deze opgave hoort tekst 6 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In Noord-Brabant worden hennepkwekers tegenwoordig veelal buiten de rechter om bestraft. Het zogenaamde 'kaalplukken' van deze criminelen zou een stuk effectiever zijn en dient mede om de rechterlijke macht te ontlasten.

Gebruik de regels 1 tot en met 29 van tekst 6.

Hennepsteelt leidt tot veel schade bij de overheid en de samenleving.

- 2p **24** Geef twee voorbeelden van materiële schade die de hennepindustrie toebrengt aan de overheid en/of samenleving.

Illustreer elk voorbeeld met een ander citaat met regelnummers uit het tekstfragment.

Gebruik de regels 30 tot en met 46 van tekst 6.

Het zogenaamde integraal veiligheidsbeleid heeft een aantal kenmerken, zoals de nadruk op het voorkomen van onveiligheid.

- 2p **25** Welk **ander** kenmerk van het integraal veiligheidsbeleid is te herkennen in het tekstfragment? Illustreer je antwoord met een citaat met regelnummers.

Gebruik de regels 30 tot en met 46 van tekst 6.

- 3p **26** Leg uit dat bij de manier van opsporen die De Groot beschrijft in het tekstfragment, het dilemma van de rechtsstaat een rol speelt. Geef eerst aan wat het dilemma van de rechtsstaat inhoudt.

Gebruik de regels 47 tot en met 73 van tekst 6.

Met de afdoeningstransactie zoals beschreven in het tekstfragment worden verschillende doelen van straf bereikt.

- 4p **27**
- Welke twee doelen van straf worden met de afdoeningstransactie bereikt?
  - Leg uit hoe elk doel wordt bereikt. Betrek in je uitleg een passend citaat met regelnummers uit het tekstfragment.

Gebruik de regels 47 tot en met 73 van tekst 6.

Er bestaan verschillende theorieën ter verklaring van crimineel gedrag.

- 3p **28**
- Leg uit welke theorie De Groot en Nanhkoesingh kunnen aanhalen om de effectiviteit van hun aanpak te ondersteunen. Betrek in je uitleg een gegeven uit het tekstfragment.

Er bestaan verschillende kwantitatieve methoden om criminaliteit te meten zoals slachtofferenquêtes, self-report-onderzoeken en rechtbankstatistieken.

- 3p **29**
- Leg van **elke methode** uit of deze meer of minder geschikt is om vast te stellen of de hennepteelt door de nieuwe aanpak van politie en justitie zoals beschreven in tekst 6 daadwerkelijk is afgenomen.

Opgave 4 Aanpak illegale Brabantse hennepteelt

tekst 6

Pak criminelen hun geld en vermogen af, dan straf je ze het hardst

Omdat in Noord-Brabant het strafrecht overbelast raakte door het aantal hennepzaken, probeert men er iets nieuws: buiten de rechter om de drugscriminelen kaalplukken.

5 Rienk de Groot, Hoofd Recherche van de politie Zeeland-West-Brabant: “Alleen al de Tilburgse hennepindustrie is met 2.500 verdachten, 60 criminele bendes en een illegale jaaromzet van zo’n 800 miljoen euro – dat is meer dan de gemeentebegroting – een ernstige bedreiging voor de samenleving.”

15 De Groot: “Henneptelen lijkt makkelijk geld verdienen. Maar het is een keiharde wereld. Als een crimineel hoort dat een rustig gezinnetje in een buitenwijk van Breda een kwekerij heeft van driehonderd planten, trommelt hij een paar vrienden op en komen ze bij je langs. Dan gaat het er niet zachtzinnig aan toe. Aan dat gevaar van roof door criminelen stel je je hele gezin bloot. Plus het risico dat je groeilampen in de hens vliegen. Wij hebben drie tot vijf branden per week, vaak midden in een woonwijk.”

30 **Effectiever opsporen en afstraffen**
De Groot: “We willen effectiever opsporen en afstraffen. Daarom betrekken we nu iedereen bij de opsporing: het overheidsbestuur, de belastingdienst, het bedrijfsleven. Zo interveniëren we zo veel mogelijk in

criminele samenwerkingsverbanden. Rijdt iemand in een dure auto maar heeft hij volgens de fiscus geen werk? Wij houden je aan – leg het maar uit. Horen we van een energieleverancier dat je een buitenproportioneel hoog energieverbruik hebt? Wij bellen aan: 40 hallo, we komen controleren of u niet toevallig hennep verbouwt.”

Officier van justitie Nanhkoesingh: “We hadden zoveel hennepzaken dat het bijna niet meer te doen was. 50 Toen heb ik bij mijn leiding voorgesteld: laten we hennepverdachten zo veel mogelijk vermogen afpakken door ze buiten het strafrecht om een afdoeningstransactie aan te bieden. Als officier leg je zo’n verdachte de keuze voor: je doet afstand van je auto, je krijgt een werkstraf en je tekent een overeenkomst voor de schade van je energieleverancier, dan hoef je niet naar de rechter.” 60

De Groot: “De verkoop van één kilo droge hennep levert al 3.250 euro op, en in het grensgebied een slordige 5.000. Afpakken doet bij criminelen echt zeer, want alles draait om geld. Afgepakt vermogen vinden ze erger dan gevangenisstraf, want gevangenisstraf is in het milieu een statussymbool. En de staatskas is ook beperkt. Je kunt je middelen maar één keer uitgeven, dus je moet efficiënt zijn.” 70

naar: de Volkskrant, 26 april 2016

Opgave 5 Zo vader, zo zoon

Bij deze opgave hoort tekst 7 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Begin 2016 deed de Vrije Universiteit Amsterdam in opdracht van de politie een onderzoek naar de kinderen van Amsterdamse beroepscriminelen. In de Volkskrant verscheen een artikel over de resultaten (zie tekst 7).

Gebruik de regels 1 tot en met 30 van tekst 7.

- 1p 30 Welke hypothese of hypothesen zou of zouden ten grondslag gelegen kunnen hebben aan het onderzoek van de Vrije Universiteit?
- 1 Hoe vergaat het de kinderen van beroepscriminelen?
  - 2 In het algemeen belanden jongens vaker in de criminaliteit dan meisjes.
  - 3 Kinderen van criminele ouders hebben een verhoogd risico om in de criminaliteit te belanden.
  - 4 Is er een verschil tussen zonen en dochters van beroepscriminelen waar het gaat om de kans om in de criminaliteit te belanden?
- A alleen 1
B alleen 1 en 2
C alleen 2, 3 en 4
D alleen 3
E alleen 4

Gebruik de regels 31 tot en met 49 van tekst 7.

In dit tekstgedeelte is een groep theorieën te herkennen die een verklaring kan geven voor crimineel gedrag.

Enkele van die groepen van criminologische theorieën zijn: psychologische theorieën, sociaalpsychologische theorieën en sociologisch theorieën.

- 2p 31 – Welke groep theorieën is te herkennen in het tekstfragment?
– Geef een kenmerk van deze groep theorieën en koppel deze aan een gegeven uit het tekstfragment.

Opgave 5 Zo vader, zo zoon

tekst 7

Zoon van Amsterdamse crimineel gaat bijna altijd vader achterna

Bijna alle zonen van Amsterdamse beroeps-criminelen belanden in de misdaad, blijkt uit onderzoek van de Vrije Universiteit Amsterdam. De helft
5 van hen heeft zelfs al in de gevangenis gezeten.

In opdracht van de politie onderzocht de Vrije Universiteit Amsterdam voor het eerst hoe het de kinderen van
10 zogenoemde ABC'ers – Amsterdamse beroeps-criminelen – vergaat. Onderzoekster Meintje van Dijk nam politie-, justitie- en jeugdzorg-dossiers van 25 gezinnen
15 onder de loep, van de ouders en hun 76 kinderen. "De focus van het onderzoek lag vooral op de 44 kinderen die tussen de 19 en 33 jaar oud zijn." Hun gemiddelde leeftijd is
20 23 jaar.

Wat blijkt: negen van de tien zonen komen met justitie in aanraking. De helft valt zelfs in de zwaardere categorie. Zij hebben al in detentie
25 gezeten en maakten zich onder

andere schuldig aan geweldsmisdrijven of werden betrap met een wapen.

"Dit is een heel hoge score", zegt
30 Van Dijk over de jongens.

De dochters van de Amsterdamse criminelen hebben op een enkele uitzondering na wat lichtere strafbare feiten begaan, zoals verkeers-
35 overtredingen of een vermogensdelict. In totaal ging een kleine 50 procent van de dochters in de fout.

Een van de verklaringen voor het
40 criminele gedrag zijn de vele traumatische ervaringen die de kinderen meekrijgen in hun jeugd. Zo ontdekte Van Dijk dat 95 procent hun vader langere tijd moest missen omdat
45 deze in de gevangenis zat. In bijna 90 procent van de gevallen zijn de ouders gescheiden. En meer dan een op de drie heeft een vader die is geliquideerd.

naar: de Volkskrant, 25 februari 2016